

**MINISTERUL CULTURII AL REPUBLICII MOLDOVA
MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII AL REPUBLICII MOLDOVA
ACADEMIA DE MUZICĂ, TEATRU ȘI ARTE PLASTICE
ȘCOALA DOCTORALĂ *ARTE ȘI STUDII CULTURALE***

Cu titlu de manuscris

C.Z.U: 78.075:792.5(478+498)(043)

**CIOBANU LILIANA
DIMENSIUNEA AXIOLOGICĂ A TEATRULUI DE OPERĂ ROMÂNESC
ÎN CONTEXTUL CULTURII CONTEMPORANE**

REZUMATUL TEZEI DE DOCTOR ÎN ARTE

SPECIALITATEA: 655.01. CULTUROLOGIE

CHIȘINĂU, 2026

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale *Arte și studii culturale* a Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău

Conducător științific:

Tatiana Comendant, doctor în sociologie, conferențiar universitar, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

Componența Comisiei de susținere publică a tezei de doctorat:

1. **Președinte: Svetlana Badrajan**, dr., prof. univ., Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice
2. Conducător științific: **Tatiana Comendant**, dr., conf. univ., Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

Referenți oficiali:

3. **Ana Ghilaș**, dr. habil., conf. univ., Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice
4. **Dumitru Dodul**, dr., conf. univ., Universitatea de Stat din Moldova
5. **Anastasia Oceretnii**, dr., conf. univ., Universitatea de Stat din Moldova
6. **Secretar științific al Comisiei de doctorat: Iurie Badicu**, dr., lector univ., Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

Susținerea va avea loc la data de 22 mai 2026, ora 13:00, în ședința Comisiei de susținere publică a tezei de doctorat în cadrul Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice (Chișinău, str. Alexie Mateevici, 111, sala Senatului). Teza și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova (Chișinău, str.31 august 1989, 78A), Biblioteca Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice (Chișinău, str. Alexie Mateevici, 111, sala de lectură), pe paginile web ale ANACEC (<https://www.anacec.md/ro/cv>) și AMTAP (<https://amtap.md/>).

Secretar științific al Comisiei
de susținere publică a tezei de doctorat:
Iurie Badicu, dr., lector univ.

Conducător științific:
Tatiana Comendant, dr., conf. univ.

Autor: Liliana Ciobanu

© Ciobanu Liliana, 2026

CUPRINS

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII	4
CONȚINUTUL TEZEI	15
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	18
BIBLIOGRAFIE	27
LISTA PUBLICAȚIILOR ȘTIINȚIFICE LA TEMA TEZEI	30
ADNOTARE	31
ABSTRACT	32
DECLARAȚIE PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII	33

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Caracterul interdisciplinar al fenomenului operistic impune o abordare integratoare a dimensiunilor estetică, instituțională și axiologică într-un cadru analitic unitar. Deși literatura de specialitate rămâne preponderent tributară perspectivelor istorico-estetice, cercetarea se orientează către o analiză valorică cu miză sistemică. Investigația vizează componenta instituțională și dinamica receptării la nivelul publicului, paliere insuficient explorate în spațiul teoretic autohton. Teza propune un instrumentar conceptual adaptat interdependenței dintre valorile culturale și funcțiile formative ale scenei lirice românești și fundamentează un model de interpretare raportat la identitatea culturală și la dinamica valorică actuală.

Actualitatea temei decurge din transformările axiologice accelerate ale ultimelor decenii, amplificate de globalizare și de expansiunea mediilor digitale, procese ce reconfigurează relația dintre instituțiile culturale și public. În cazul teatrului de operă, schimbarea se manifestă la nivelul construcției repertoriale, în regimurile de legitimare artistică și în practicile de mediere care activează noi registre valorice și modelează tiparele de receptare. Aceste dinamici tind să fragmenteze sistemele de semnificație și să slăbească criteriile identitare; prin urmare, nevoia de reorientare axiologică devine tot mai stringentă. În acest sens, instituțiile culturale pot funcționa ca factori de echilibru în structurarea sensului colectiv, mai ales în perioadele de criză identitară. Pe acest fundal, lucrarea conceptualizează opera ca formă de mediere valorică orientată spre reactivarea coeziunii simbolice, iar instituția ca factor normativ și formativ implicat în renegocierea și reordonarea valorilor societale.

Transformările actuale ale receptării depășesc simpla variație a indicilor de participare și se manifestă prin noile așteptări proiectate asupra repertoriului clasic. Redefinirea raportului dintre public și patrimoniul artistic survine pe fondul unei diversificări a preferințelor și al unor discontinuități care marchează formarea estetică. Pe acest palier, triada artă–valoare–putere fundamentează analiza mecanismelor prin care selecția instituțională și practicile de consum cultural intervin în sistemele de valori, procese descifrabile în cadrul sociologiei culturii (Bourdieu [21]). La nivel discursiv, esteticul condiționează alegerile culturale și orientează atenția asupra punctelor de contact dintre valoare, ideologie și cadrul instituțional (Eagleton [25]). Totodată, critica standardizării și a convertirii artei în bun de consum evidențiază tensiunea dintre autonomia esteticului și presiunile comercializării (Adorno [2]). Această dinamică impune examinarea ierarhiilor valorice activate de instituția de operă în contextul contemporan.

Scena lirică reunește tradiția și inovația pe fondul schimbărilor de mentalitate și al reasezării preferințelor culturale (Inglehart [32]). Erodarea certitudinilor și transformarea stilurilor de viață determină noile forme de participare și așteptările unui public aflat în remodelare identitară

(Bauman [3]). În orizontul modernității reflexive, instituția de operă își recalibrează mecanismele de mediere pentru a asigura echilibrul axiologic necesar unui spațiu cultural unitar (Giddens [9]). La intersecția tensiunilor dintre omogenizarea globală și diversificarea locală, scena lirică susține pilonii identitari prin filtrarea și integrarea selectivă a fluxurilor transnaționale (Robertson [34]). În acest context, globalizarea redimensionează raportul dintre proximitate și distanța simbolică, proces care modifică circuitele de transmitere și teaurizare a valorilor (Tomlinson [17]).

Estetizarea existenței cotidiene și noile dinamici ale consumului cultural modifică modurile de receptare (Featherstone [26]); procesul reface interdependența dintre instituție, public și actul medierii. Din această perspectivă, teatrul de operă apare ca nucleu de rezistență în fața instrumentalizării culturii și a relativismului estetic (MacIntyre [13]). Instituția armonizează adaptarea la orizontul de așteptare al publicului cu imperativul asumării valorice. Critica *spectacularizării* și a diluării criteriilor estetice (Llosa [12]) motivează acest demers și depășește reflexul conservator. Într-un asemenea cadru tensionat, susținerea ierarhiilor de valoare (Scruton [36]) constituie pilonul central în redefinirea misiunii contemporane a teatrului de operă.

Cercetarea pornește de la o înțelegere a operei ca sistem de simboluri, a cărui forță rezidă în capacitatea de a-și reconfirma rolul în perioadele de tranziție (Geertz [29]). Prin prisma conceptului de *operă deschisă*, perspectiva facilitează explorarea pluralității interpretărilor posibile (Eco [38]). Funcția formativă a genului depinde de implicarea publicului în procesul de construcție axiologică, sub îndrumarea cadrelor interpretative oferite de instituție. Dimensiunea educațională este abordată ca reconstrucție continuă a experienței (Dewey [8]), dar și ca formă de conștientizare critică prin dialog (Freire [28]). Integrarea acestor direcții în analiza receptării a permis evaluarea impactului actului artistic asupra conștiinței culturale actuale.

Lucrarea propune un model analitic multiaxial, ancorat în studiile culturale, care examinează fenomenul operistic în triplă ipostază: formă de artă, instituție socioculturală și vector axiologic. Situată în logica rezistenței la postmodernism, cercetarea consideră scena lirică un spațiu de opoziție față de fragmentarea valorilor și față de relativismul estetic. Componenta empirică utilizează un chestionar aplicat publicului instituțiilor de operă aflate în subordinea Ministerelor Culturii din România și Republica Moldova, cu scopul identificării orientărilor axiologice ale audienței actuale. Rezultatele analizei conturează direcții practice: alinierea deciziilor instituționale la criteriile de valoare, diversificarea publicului și consolidarea funcției formative a teatrului de operă. Demersul introduce, ca element de noutate, un set de fișe analitice instituționale, instrumente utile formulării unor politici culturale sustenabile.

Gradul de investigare a temei. Deși literatura de specialitate reunește studii de referință consacrate istoriei și esteticii operei, analizele axiologice sistematice, care coroborează dimensiunea

instituțională, publicul și practicile manageriale, rămân insuficient explorate în cercetarea românească. Sistematizarea surselor urmează logica tezei, definită de trei coordonate principale: pilonul istoric, teoretic și metodologic; dimensiunea instituțională (management și receptare); abordările axate pe rolul formativ al teatrului de operă românesc în societatea contemporană.

Analiza istorică a genului liric reunește sinteze și interpretări de referință (Abbate C., Parker R., Hoffman A.), completate în spațiul românesc de contribuțiile semnate de Chelaru C., Bughici D., Gagim I., Buga A. și Sârbu C. Pilonii conceptuali se situează la intersecția dintre filosofie, muzică, teatru și cultură, prin raportare la o serie de repere clasice și moderne (Platon, Aristotel; Brook P., Spencer H., Pratt W. S., Pandolfi V., Rusu L., Hubert M. C., Berlogea I., Brown R., Chailley J., Mathiesen T. J., Uscătescu S.). Cadrul teoretic valorifică acele paradigme socioculturale care evidențiază legătura dintre operă și configurațiile valorice ale fiecărei epoci, premisă ce permite tratarea dimensiunii axiologice ca obiect de studiu autonom.

Investigația vizează, în continuare, literatura dedicată barocului, perioadă în care patronajul aristocratic fuzionează cu o estetică a autorității, sub influența gândirii lui Descartes R., Montaigne M., Pascal B., Bodin J. și Hobbes T. Sunt integrate, de asemenea, interpretările clasicismului, orientate către valorile echilibrului (Voltaire, Rousseau J. J., Kant I.), alături de exegeza romantismului, centrată pe modelele propuse de Goethe J. W., Schelling F. W. J., Wagner R. și Schiller F. Tranziția spre realism este urmărită prin scrierile lui Ibsen H., Shaw G. B., Zola E., Hauptmann G. și Strindberg A. Analiza modernității și avangardelor (Pavel A., Grigorescu D., Martin S., Elger D., Leroy C. K.) permite surprinderea crizei sensului și a alienării, procese fundamentate pe perspectivele lui Nietzsche F., Freud S., Jung C. G. și Sartre J. P.

Cercetarea integrează fundamentele postmodernismului (Derrida J., Lyotard J. F.) și ale poststructuralismului (Foucault M.), perspective care, alături de contribuțiile unor precursori (Eliot T. S.), susțin conceptele de pluralism valoric și deconstructivism simbolic. Viziunea intertextuală a discursului este analizată prin raportare la Bakhtin M., Kristeva J., Joyce J. și Borges J. L. Sunt corelate, totodată, dimensiunile performative (Butler J.) și experimentale (Deleuze G., Guattari F., Beckett S., Artaud A.) cu valențele reflexive (Ricoeur P., Pynchon T.) și cu procesele de hibridizare culturală (Bhabha H. K., Said E. W., Rushdie S., Morrison T.).

În această linie, teza propune paradigma rezistenței la postmodernism ca formă de reorientare a receptării către memoria culturală. Cadrul teoretic valorifică reflecțiile lui Noica C. (în interpretarea lui Liiceanu G.), MacIntyre A., Scruton R., Piso I., Nemoianu V. și integrează literatura critică (Sontag S., Jameson F., Eagleton T., Bloom H., Llosa M. V., Bauman Z., Paglia C., Habermas J.) pe fondul erodării angajamentului estetic. Logica culturală a epocii este clarificată prin scrierile semnate de Bertens H., Brooker P., Hutcheon L., Foster H., Hancock P. și

Tyler M. J. Totodată, perspectivele lui Tsodokov E. S. și Shapinskaya E. N. fundamentează o poziție de rezistență față de cultura de masă.

Studiile culturale furnizează cadrul adecvat analizei teatrului de operă ca spațiu de reconfigurare a valorilor. Sunt integrate contribuțiile lui Sardar Z., Van Loon B., Rickert H., Weber M., Simmel G., Benjamin W., Adorno T. W., Elias N., Barthes R., Eco U., Hooks B., Grossberg L. și Miller T. asupra sistemelor simbolice și dinamicii lor interne. Acestui fundament i se alătură perspectivele dedicate efectelor mobilității culturale (Robertson R., Tomlinson J., Inglehart R., Giddens A., Featherstone M.). Demersul valorifică viziunea culturologiei ruse (Ikonnikova S. N., Solovyov V. M.), care definește fenomenul cultural ca sistem structurat de norme și valori.

Cercetarea utilizează o abordare mixtă ce combină metodele calitative și pe cele cantitative, pe baza procedurilor propuse de Grix J., Flick U., Creswell J. W., Bryman A., Alasuutari P., Bickman L. și Brannen J. Identificarea valorilor impune recurgerea la registrul hermeneutic-axiologic (Hegel G. W. F., Husserl E.), în timp ce dimensiunea simbolic-culturală (Geertz C., Hall S., Pavis P., White P.) fundamentează schema de codare a semnificațiilor. Perspectiva structural-funcțională (Merton R. K., Scott W. R., Aronowitz S.) ghidează transpunerea indicatorilor, iar cadrele teoretice semnate de Guillén C., Przeworski A. și Teune H. susțin deschiderea interdisciplinară. Raportarea la modelele sistemice dezvoltate de Haken H. și Barnard C. I. asigură coeziunea întregului demers.

Investigația asupra teatrului de operă românesc se bazează pe fundamentele oferite de lucrările lui Stoianov C., Marinescu M., Cosma O. L., Burada T., Poslușnicu M. G., Boldur A. V., Dănilă A., Massoff I., Zamfirescu I., Ollănescu D. C., Zănescu I., Filimon N., Constantinescu G., Coman D. și Șeican V. Baza documentară integrează cercetările lui Iacob D. D., Teleajen S., Florea M., Ichim T., Becleanu Iancu A. și Socolov G., repere ale evoluției scenei lirice naționale.

În planul managementului, cercetarea valorifică viziunile lui Taylor F. W., Fayol H., Mayo E., Maslow A. H. și Drucker P. F., alături de perspectivele lui Bonet L. și Schargorodsky H., completate local de contribuțiile lui Boureanu A., Corbeanu A., Zaharia D., Căprărescu G., Stancu D. G. și Aron G. Analiza receptării utilizează teoriile lui Bourdieu P., Miller D., DiMaggio P. și Useem M. Investigarea construcției identitare se bazează pe tezele lui Tylor E. B., Williams R., Morin E., Smith A. D., du Gay P., Anderson B., Althusser L., Halbwachs M., Appadurai A., Tudosescu I. și Comendant T. Dimensiunea valorii își extrage rigoarea din reflecțiile lui Urban W. M., Vianu T., Blaga L., Andrei P. și Beardsley M. C., iar funcția educativă, din teoriile lui Durkheim E., Dewey J. și Freire P. Sinteza acestor contribuții fundamentează teoretic prezentul demers.

Scopul cercetării constă în elaborarea unui model teoretico-aplicativ destinat cartografierii și evaluării dimensiunii axiologice a teatrului de operă românesc în contextul culturii

contemporane. Cercetarea vizează estimarea impactului asupra identității culturale și a configurațiilor valorice societale. Demersul urmărește mecanismele prin care fenomenul operistic, în tripla sa ipostază (formă de artă, instituție socioculturală, vector axiologic), generează și negociază regimuri de valoare în raport cu receptarea publică.

Obiectivele cercetării, formulate dintr-o perspectivă interdisciplinară, sunt:

1. fundamentarea cadrului teoretico-metodologic și operaționalizarea modelului analitic multiaxial ca instrument central de investigație;
2. analiza evoluției teatrului de operă românesc în raport cu inflexiunile axiologice, cu scopul identificării etapelor formative și a factorilor de influență majoră;
3. cartografierea receptării operei la nivelul publicului și a strategiilor manageriale dezvoltate în instituțiile de profil investigate;
4. investigarea rolului formativ și a dimensiunii axiologico-educative a teatrului de operă, în corelație cu procesele de reconfigurare a patrimoniului;
5. evaluarea mecanismelor de consolidare a identității culturale prin analiza raportului dintre politicile instituționale și asimilarea valorică a publicului;
6. formularea unor recomandări strategice, fundamentate empiric, în scopul re poziționării scenei lirice ca actor cultural relevant în spațiul contemporan.

Ipoieza generală susține rolul teatrului de operă românesc drept agent de coeziune valorică și spațiu de rezistență simbolică în contextul pluralismului cultural actual. Această funcție depinde de măsura în care mecanismele instituționale și capitalul cultural al publicului asigură stabilizarea și transmiterea criteriilor de valoare.

Perspectiva analitică nuanțează ipoteza generală prin următoarele ipoteze secundare: (a) profilul sociologic și capitalul cultural al publicului determină ierarhizarea valorilor estetice și educaționale atribuite actului liric; (b) variațiile repertoriale și transformările limbajului scenic reflectă momentele de inflexiune axiologică, revelatoare pentru tensiunile dintre tradiția instituțională și imperativele inovării socioculturale; (c) medierea digitală și mecanismele participative potențează indicatorii axiologici autoevaluați ai audienței, proces care facilitează recontextualizarea valorii fenomenului operistic în spațiul public contemporan.

Metodologia cercetării răspunde specificului fenomenului operistic printr-o strategie interdisciplinară, situată la intersecția studiilor culturale, sociologiei, esteticii, filosofiei, pedagogiei și managementului cultural. În acord cu principiul adecvării metodologice (Grix J. [30]), designul cercetării este de tip mixt și integrează analizele cantitative și calitative într-o structură multiaxială. Demersul se fundamentează pe un sistem de principii ierarhizate, structurat pe patru paliere: (a) conceptuale (libertatea academică, științificitatea, interdisciplinaritatea,

obiectivitatea); (b) specifice studiilor culturale (relevanța culturală, contextualizarea socioistorică, istorismul critic, umanismul, dimensiunea etico-formativă); (c) operaționale (utilitatea cercetării, coerența internă, corelarea variabilelor, raționalizarea datelor, evaluarea funcțională); (d) de validitate și echitate (validitatea internă și externă, diversitatea metodologică, echilibrul interpretativ, echitatea epistemică, reproductibilitatea, transparența și etica cercetării).

Armonizarea principiilor teoretice cu procedurile de investigație se realizează prin utilizarea cadrului de analiză a fenomenelor culturale (Flick U. [27]) și a modelului interpretativ al teatrului în cultura contemporană (Pavis P. [33]). Strategia se bazează pe *triangularea* surselor și a metodelor, cu scopul de a asigura echilibrul între raționamentul *deductiv* și cel *inductiv*. Cercetarea utilizează un ansamblu de *metode conceptual-teoretice*, menite să acopere complexitatea fenomenului operistic. Sunt integrate perspectivele structural-funcțională, dialectică, istorică, fenomenologică și comparativă, completate de cadrele instituțional și poststructuralist, analiza sinergetică, estetica critică și viziunea coordonării organizaționale.

Metodele specifice studiilor culturale permit o evaluare contextuală a subiectului, într-o structură organizată pe opt axe interconectate. Această configurație evidențiază tripla ipostază a fenomenului operistic (formă de artă, instituție socioculturală, vector axiologic) și cuprinde: *axa culturală* (context) – integrează abordarea interculturală, metoda contextual-istorică, modelul interdisciplinar, teoria memoriei și antropologia culturală; *axa axiologică* (nucleu) – reunește metoda comparativ-axiologică, instrumentele hermeneuticii și analiza critică a discursului; *axa estetică* – fuzionează conceptele semiotice, analiza perceptuală, perspectivele sociologiei artei și teoria receptării; *axa educațională* – utilizează programele de mediere și capitalul cultural prin prisma pedagogiei artei; *axa socială* – implică metoda socioculturală, perspectiva sociologiei culturii și teoria sferei publice; *axa ideologică* – sintetizează influențele politice asupra repertoriului prin abordări diacronice și sincronice, susținute de teoria critică; *axa economică* – operează cu mecanismele de management, strategiile de preț și politicile de finanțare publică; *axa tehnologică* – integrează impactul digitalizării, al noilor medii de difuzare și al inovațiilor scenotehnice asupra spectacolului.

Instrumentul de cercetare a fost *chestionarul sociologic*, pretestat pe un grup de experți și de spectatori avizați. Această etapă a asigurat optimizarea terminologiei și a fluxului de întrebări, în acord cu specificul domeniului operistic. Colectarea datelor s-a realizat în perioada mai–septembrie 2024 pe un eșantion de 833 de respondenți din centrele urbane care găzduiesc instituții de operă aflate în subordinea Ministerelor Culturii din România și Republica Moldova. Strategia de eșantionare a combinat selecția intenționată cu metoda *bulgăreului de zăpadă* și a vizat spectatori fideli și ocazionali, alături de profesioniști ai sistemului cultural. Demersul a echilibrat

dimensiunea cantitativă cu analiza de conținut și observația participativă. Au fost respectate normele de etică prin garantarea anonimatului și obținerea consimțământului informat.

Datele colectate în regim hibrid (direct și online) susțin analiza tiparelor comportamentale și a structurilor axiologice. Profilul publicului indică o participare culturală intensă, determinată de nivelul ridicat de instruire (53,1% studii universitare; 21,2% postuniversitare). Aproape jumătate dintre respondenți (48,6%) asistă lunar la evenimente culturale, în timp ce 41,1% mențin o frecvență pe tot parcursul anului. În cazul operei, publicul rămâne activ: 45,7% revin de câteva ori pe an, iar segmentul fidelizat (23,3%) este prezent lunar. Totuși, datele relevă o asimetrie între spectatorul pasiv (72,9%) și cel activ (22,9%), dezechilibru care obligă la regândirea mecanismelor de cointeresare participativă. Această dinamică se reflectă în ierarhia valorică: preferințele vizează opera clasică (85,0%) și producțiile tradiționale (79,5%), în detrimentul formelor moderne (21,4%). Motivațiile participării derivă din interesul pentru artă (73,2%), afinitatea pentru muzica clasică (71,8%) și nevoia experienței live (59,7%). De asemenea, publicul urmărește prețuirea frumosului (83,4%) și maturizarea sensibilității artistice (63,6%).

Dincolo de frecvența consumului, dimensiunea axiologică a receptării este definită de poziționarea critică față de tendințele postmoderniste. Respondenții manifestă o rezistență explicită față de reinterpretările radicale (51,0%), percepute ca factori de distorsiune a valorilor consacrate (53,4%) și ca forme de mercantilizare (61,9%). Analiza atestă funcția teatrului de operă de spațiu al rezistenței simbolice; în acest cadru, inovația rămâne subordonată criteriului stabilității estetice (57,5%) și imperativului conservării esenței operei (55,9%). Relevanța actuală a fenomenului operistic (84,0%) rezidă în rolul formativ atribuit instituției. Publicul susține prioritar educația culturală (78,3%) și promovarea excelenței artistice (66,5%); aceste opțiuni confirmă capacitatea teatrului de operă de a consolida identitatea culturală contemporană (58,8%).

Notă metodologică. (1) În prezentul demers, conceptul de *receptare* vizează o accepțiune extinsă, superioară nivelului opiniilor și al percepțiilor declarative. Spre deosebire de *percepție*, definită ca reacție subiectivă imediată, receptarea constituie baza empirică a analizei de profunzime. Această delimitare susține trecerea de la inventarierea unor impresii punctuale la investigarea mecanismelor de asimilare a mesajului artistic în sistemul de valori al publicului.

(2) Sintagma *instituție de operă* desemnează entitatea responsabilă de producția și difuzarea spectacolului de operă. Termenul *liric* este utilizat ca echivalent stilistic, fără a include genurile operetei și musicalului. Aria de investigație se limitează la instituțiile aflate în subordinea Ministerelor Culturii din România și Republica Moldova, identificate în lucrare prin denumirile de *instituții de operă naționale* și *teatre de operă naționale*. Sunt excluse din analiză structurile subordonate administrațiilor publice locale.

Eșantionul cuprinde 7 instituții din trei arii istorico-geografice, grupate după cum urmează:

Moldova – Teatrul Național de Operă și Balet „Maria Bieșu” Chișinău; Opera Națională Română Iași. *Țara Românească și Dobrogea* – Opera Națională București; Teatrul Național de Operă și Balet „Oleg Danovski” Constanța. *Transilvania și Banat* – Opera Națională Română Cluj-Napoca; Opera Maghiară Cluj-Napoca; Opera Națională Română Timișoara.

Noutatea științifică a lucrării rezidă în configurarea unui instrumentar analitic original, adaptat specificului instituțiilor de operă și structurat pentru a genera o diagnoză comparativă, prin criterii de analiză aplicabile în diverse contexte culturale. Datorită deschiderii interdisciplinare, cadrul conceptual-metodologic propus poate fi valorificat în studiile culturale, artele spectacolului și managementul artistic. Pe acest fundament, sunt evidențiate următoarele elemente de noutate:

1. *Perspectiva integrativă asupra operei (PIO)*. Originalitate conceptual-teoretică: redefinirea obiectului de studiu printr-o abordare care permite depășirea limitărilor terminologice specifice literaturii de specialitate și acoperirea simultană a planului artistic, instituțional și axiologic. Modelul operează cu sintagma *fenomen operistic*, reconceptualizat în trei dimensiuni complementare: (a) opera ca formă de artă (ansamblu de valori estetice); (b) teatrul de operă ca instituție socioculturală (spațiu de validare și diseminare); (c) dinamica valorizării în câmpul operistic ca vector axiologic (mecanisme de producere, ierarhizare și negociere a valorilor). Aplicabilitate și impact: PIO susține analizele culturale și educaționale, argumentarea politicilor culturale și evaluarea proiectelor de repertoriu. Structura analitică facilitează interpretările critice și sprijină deciziile manageriale prin utilizarea unor criterii de evaluare sistematice.

2. *Paradigmele socioculturale istorice de contextualizare axiologică a fenomenului operistic (PCAX)*. Originalitate conceptuală: configurarea unor modele de analiză dedicate localizării axiologice a fenomenului operistic în timp. Cartografierea transformărilor genului identifică momentele de inflexiune valorică prin interdependența dintre evoluția repertorială și presiunile contextului socioistoric. Aplicabilitate și impact: modelul facilitează analizele diacronice, definirea contextului repertorial și studiul evoluției valorilor culturale. Permite comparabilitatea interinstituțională pe baza unor ancore cronologice și artistice comune.

3. *Paradigmele conceptual-teoretice contemporane de interpretare axiologică a fenomenului operistic (PIAX)*. Originalitate analitico-paradigmatică: configurarea unui cadru conceptual care permite analiza fenomenului operistic prin două lentile complementare: (a) *paradigma rezistenței la postmodernism (REZax)*, care explică persistența criteriilor estetice și stabilitatea consensului valoric în condiții de fragmentare; (b) *paradigma studiilor culturale (CULTax)*, care asigură aplicarea instrumentarului specific domeniului în examinarea operei ca expresie a prezentului. Aplicabilitate și impact: modelul permite analiza raportului dintre instituție și public din

perspectiva evaluării axiologice. Cadrul de cercetare propus facilitează trasarea direcțiilor culturale și dezvoltarea unor programe educaționale tematice.

4. *Cadrul analitic multiaxial (CAM8)*. Originalitate metodologică: model analitic structurat pe opt axe interconectate: culturală, axiologică, estetică, educațională, socială, ideologică, economică și tehnologică. În acest ansamblu, axa culturală furnizează contextul de analiză, în timp ce axa axiologică reprezintă nucleul cercetării. Modelul pune în acord premisele teoretice cu instrumentarul metodologic utilizat. Aplicabilitate și impact: CAM8 servește ca instrument de diagnoză instituțională, facilitează definirea indicatorilor de performanță și evaluarea impactului asupra publicului. Susține comparabilitatea interinstituțională și monitorizarea diacronică a fenomenului operistic prin proceduri reproductibile.

5. *Metodologia multidimensională integrată (MMI)*. Originalitate metodologică: elaborarea unui model operațional care coordonează fluxul dintre abordările generale, setul de metode (conceptual-teoretice și specifice studiilor culturale) și instrumentele de validare și analiză. MMI structurează logic cercetarea interdisciplinară a fenomenului operistic și asigură coeziunea dintre dimensiunea teoretică și cea aplicată. Din acest sistem derivă trei instrumente calibrate pe axele CAM8: (a) *analiza culturală multiaxială (ACM)*, dedicată decodării fenomenului prin metode specifice studiilor culturale; (b) *instrumentul cantitativ pe axe (ICAM)*, sistem de indicatori destinați măsurării receptării publicului; (c) *observabilele comprehensiunii publice (OCP)*, instrument calitativ axat pe mecanismele de interiorizare a experienței spectacolului. Aplicabilitate și impact: modelul facilitează proiectarea cercetărilor interdisciplinare și eficientizează colectarea și analiza datelor. MMI permite transferul metodologic și comparabilitatea interinstituțională; fundamentează deciziile culturale și evaluarea impactului social al repertoriului.

6. *Paradigma publicului-partener în teatrul de operă (OperaCONNECT)*. Originalitate empirică: formularea unui model de interacțiune bazat pe un studiu sociologic multiinstituțional (N=833; 7 teatre). Cercetarea relevă tranziția audienței de la statutul de spectator receptiv către cel de actor cultural cu capacitate deliberativă. Datele indică o cerere activă pentru participarea consultativă, orientată către protejarea echilibrului dintre viziunile regizorale radicale și tradiția estetică a genului. Aplicabilitate și impact: prin OperaCONNECT, lucrarea propune un cadru de colaborare structurat (paneluri de experți-spectatori, consultări tematice, feedback post-eveniment), conceput ca instanță de mediere în sprijinul unui dialog constructiv. Modelul respectă libertatea de creație și autoritatea decizională a instituției; susține politicile participative și racordează managementul la așteptările publicului.

7. *Setul de instrumente aplicative destinate managementului operistic (OperaDIAG)*. Originalitate aplicativă: proiectarea unui sistem strategic de diagnoză și planificare, structurat pe

două componente: (a) *fișele analitice instituționale* (FAI8), care generează o radiografie a teatrelor de operă investigate, fundamentată pe datele de receptare și axele CAM8; (b) *ghidul managerial operistic* (GMO), care transpune diagnosticul și datele de cercetare în soluții practice de organizare a producției. Aplicabilitate și impact: OperaDIAG convertește rezultatele empirice în instrumente de lucru și sincronizează decizia managerială cu orizontul de așteptări al publicului. Susține planificarea repertorială și dezvoltarea unor strategii instituționale aliniate axiologic.

8. *Modelul educațional interdisciplinar (MEI)*. Originalitate conceptuală: formularea unei viziuni strategice asupra formării artistului liric, concepută ca răspuns la cererea publicului pentru o performanță ancorată în sensibilitatea contemporană. Modelul propune o reîncadrare prospectivă a actului interpretativ, în care reflecția valorică fundamentează contextualizarea spectacolului. Datele OperaCONNECT atestă necesitatea unei tranziții în educația de profil: depășirea stadiului competenței vocale în favoarea unei conștiințe interpretative orientate spre decodificarea mizelor axiologice ale scenei lirice. Aplicabilitate și impact: MEI oferă un reper teoretic pentru programele de formare artistică; susține relevanța genului și deschide noi direcții de cercetare interdisciplinară.

Ansamblul contribuțiilor facilitează re poziționarea teatrului de operă în dinamica culturală contemporană. Îmbinarea fundamentului axiologic cu analiza empirică evidențiază fenomenul operistic ca resursă identitară și etalon valoric în spațiul public.

Problema științifică soluționată vizează sistematizarea dimensiunii axiologice a teatrului de operă românesc contemporan și transpunerea sa în indicatori de evaluare observabili. Cercetarea transcende abordările pur estetice și definește fenomenul operistic în tripla sa ipostază: formă de artă, instituție socioculturală și vector axiologic. Această perspectivă permite tratarea scenei lirice ca spațiu de negociere a valorilor și de afirmare identitară. Prin simbioza analizei teoretice cu datele empirice, studiul furnizează instrumente utile evaluării impactului cultural și fundamentării strategiilor instituționale.

Rezultatele cercetării se structurează în patru paliere complementare și parcurg un traseu logic care transpune fundamentarea conceptuală în instrumentar aplicativ:

1. *Fundamentele conceptual-teoretice* definesc cadrul analitic prin integrarea sistemelor PIO, PCAX și PIAX. Etapa clarifică interdependența dintre ierarhiile de valori și practicile artistice; generează criteriile specifice analizelor comparative și politicilor culturale contemporane:

Abordări istorico – estetice $\xrightarrow{\text{Reconceptualizare}}$ PIO, PCAX, PIAX $\xrightarrow{\text{Sinteză}}$ Cadru analitic integrat

2. *Nucleul metodologic integrativ* asigură sinergia dintre modelul CAM8 (dimensiunea analitică) și structura MMI (dimensiunea operațională). Evaluarea impactului cultural perceput se realizează prin componenta de analiză culturală ACM și prin instrumentele ICAM și OCP:

CAM8 Structurare metodologică MMI Testare empirică ACM,
 structură analitică → structură operațională → ICAM, OCP

3. *Setul aplicativ și instrumentarul de diagnoză* transferă datele cercetării empirice OperaCONNECT în sistemul strategic OperaDIAG. Prin componentele FAI8 și GMO, studiul susține decizia managerială raportată la așteptările publicului și constrângerile instituționale:

OperaCONNECT Sistematizare OperaDIAG Componente aplicative FAI8, GMO
 cercetare empirică → sistem strategic →

4. *Paradigma formativă a artistului liric (PFAL)* reprezintă sinteza interpretativă a tezei. Cadrul teoretic, modelul CAM8 și datele empirice se intersectează cu procesele psihologice ale identității scenico-axiologice, joncțiune din care derivă MEI ca proiecție strategică:

PIO, PCAX, PIAX; Sinteză PFAL Proiecție conceptuală MEI
 CAM8, OperaCONNECT → paradigmă formativă → model educațional

Sucesiunea componentelor reflectă parcursul logic al întregului demers:

PIO, PCAX, PIAX Fundamentare CAM8 Structurare MMI Operaționalizare OperaCONNECT
 OperaCONNECT Aplicație empirică OperaDIAG Proiecție strategică MEI

Prin acest parcurs, studiul își consolidează contribuția la literatura de specialitate și propune instrumente de analiză destinate eficientizării practicilor din teatrele de operă naționale.

Semnificația teoretică rezidă în reconceptualizarea teatrului de operă ca instituție cu statut axiologic și funcție educațională. Prin integrarea pilonilor PIO, PCAX și PIAX, alături de modelul analitic CAM8, demersul relevă rolul fenomenului operistic în modelarea identităților colective. Astfel, lucrarea re poziționează scena lirică românească ca platformă de mediere, relevantă în contexte marcate de relativism valoric și de presiunea instrumentalizării culturii. Cercetarea clarifică raportul dintre constrângerile instituționale și dinamica receptării publice.

Valoarea aplicativă a studiului se reflectă în trei direcții strategice. (1) Dimensiunea formativă: oferă coordonate operaționale utile elaborării unor programe de mediere culturală și parteneriate educaționale centrate pe consolidarea receptivității publicului. (2) Nivelul instituțional: furnizează instrumentele FAI8 și GMO ca suport decizional în managementul teatrelor de operă. (3) Planul politico-cultural: propune recomandări ancorate empiric în scopul optimizării politicilor culturale și al re poziționării strategice a instituțiilor de operă.

Implementarea rezultatelor s-a realizat prin publicarea a 8 articole științifice în reviste de specialitate (categoria „A” și „B”) și prin prezentarea de comunicări la conferințe naționale și internaționale. Totodată, teza oferă un set de instrumente (fișe analitice, indicatori și recomandări strategice) și constituie o bază aplicativă utilă practicilor manageriale ale instituțiilor de operă.

CONȚINUTUL TEZEI

Structura include adnotările, lista abrevierilor, introducerea, trei capitole, concluziile generale, recomandările, bibliografia și anexele. Introducerea fundamentează demersul științific și evidențiază actualitatea temei, gradul de investigare, scopul, obiectivele, ipoteza de lucru și metodologia aplicată. Secțiunea detaliază noutatea științifică, problema soluționată, semnificația teoretică, valoarea aplicativă și modalitățile de implementare a rezultatelor.

Capitolul 1 (*Fenomenul teatrului de operă: aspecte istorice, conceptual-teoretice și metodologice ale cercetării*) stabilește premisele teoretice ale demersului prin delimitări de ordin conceptual și metodologic. Analiza vizează interdependența dintre ierarhiile de valori și practicile artistice în contextul politicilor culturale. Întreg parcursul aplică perspectiva integrativă asupra operei (PIO), instrument structurat pe trei planuri complementare: estetic (formă de artă), sociocultural (instituție) și axiologic (vector de negociere a sensului). Această abordare clarifică criteriile de evaluare a genului și fundamentează etapele ulterioare ale interpretării.

Secțiunea **1.1** (*Traectoria istorică a teatrului de operă în context universal*) urmărește evoluția genului sub presiunea schimbărilor ideologice și estetice care i-au remodelat funcțiile. Analiza reconstituie tranziția de la spectacolul de curte către instituția modernă, înțeleasă ca spațiu de negociere simbolică și catalizator identitar. Această retrospectivă justifică abordarea integrativă și permite sistematizarea etapelor de redefinire valorică.

Secțiunea **1.2** (*Fundamentele conceptual-teoretice în cercetarea fenomenului operistic*) convertește conceptele identificate în instrumente de analiză. Cadrul PCAX (paradigme socioculturale istorice) asigură contextualizarea axiologică și ancorează selecția repertorială în dinamica fiecărei epoci. Analiza reliefează punctele de inflexiune în care valorile se coagulează sau se dislocă sub presiunea contextului. Interpretarea prezentului utilizează cadrul PIAX (paradigme conceptual-teoretice contemporane), definit prin: REZax (paradigma rezistenței la postmodernism), ca mecanism de legitimare a consensului valoric într-un spațiu fragmentat, și CULTax (paradigma studiilor culturale), care orientează cercetarea către relația dintre instituție și public. Interacțiunea acestor cadre evidențiază capacitatea operei de a genera noi semnificații și susține relevanța genului în contemporaneitate.

Secțiunea **1.3** (*Cadrul și structura metodologică a cercetării teatrului de operă*) definește instrumentele de lucru și precizează raportul dintre reflecția teoretică și cercetarea de teren. Strategia metodologică integrează cadrul analitic multiaxial (CAM8) și metodologia multidimensională integrată (MMI). Cercetarea utilizează componenta ACM (analiza culturală multiaxială), alături de indicatorii cantitativi (ICAM) și calitativi (OCP) destinați interpretării

receptării. Aplicarea acestui ansamblu permite extragerea datelor din arealul operistic românesc și confruntarea proiecțiilor teoretice cu rezultate verificabile.

În această logică, modelul CAM8 furnizează grila de interpretare structurată pe opt axe interconectate: culturală, axiologică, estetică, educațională, socială, ideologică, economică și tehnologică. Axa culturală reprezintă contextul analizei, iar cea axiologică constituie nucleul cercetării. Pe baza acestui sistem sunt stabilite protocoalele de calibrare a datelor, pornind de la o matrice de operaționalizare care transpune răspunsurile din chestionarul sociologic în dimensiunile analitice ale modelului. Tiparul rezultat facilitează dezvoltarea instrumentelor de măsurare a receptării (ICAM și OCP), proiectate pe aceleași axe, alături de matricea de triangulare ce integrează ambele planuri într-un diagnostic unitar.

Analiza fenomenului operistic presupune utilizarea unor metode specifice studiilor culturale, raportate la axele cadrului analitic multiaxial și la dimensiunile PIO (formă de artă, instituție socioculturală, vector axiologic). Componenta ACM asigură evaluarea contextualizată și susține analizele comparative între instituții. Fuziunea dintre PIO (lentilă de calibrare) și ACM (metodă de operare) explicitează raportul instituție–public din perspectiva evaluării axiologice.

Pe structura celor opt axe sunt stabilite resursele aplicative, detaliate în anexele tezei: cadrul operațional integrat pentru managementul instituțiilor de operă; instrumentarul metodologic și matricea de integrare ICAM și OCP; matricea de performanță din ghidul de management; setul de fișe analitice (FAI8) ce oferă o diagnoză instituțională detaliată. Axele susțin formularea concluziilor și a recomandărilor strategice. CAM8 constituie, astfel, un instrument de diagnoză culturală și instituțională, util în definirea și evaluarea impactului perceput.

Metodologia multidimensională integrată (MMI) permite transpunerea cadrului general în instrumente și criterii de verificare concrete. Modelul integrează abordările metodologice generale, setul de metode (conceptual-teoretice și specifice studiilor culturale) și instrumentele de validare și analiză a datelor, asigurând corelarea nivelului teoretic cu cel empiric. Structura susține transformarea conceptelor în indicatori observabili și facilitează comparația între segmentele de public. Deși proiectat pentru investigarea fenomenului operistic, modelul poate sprijini cercetările interdisciplinare și elaborarea unor strategii la nivel instituțional.

Capitolul 2 (*Dinamica și gestionarea teatrului de operă în context cultural românesc*) reunește evoluția fenomenului autohton și analiza structurilor instituționale, iar în centrul interpretării situează tensiunea dintre viziunea managerială și așteptările publicului. Din această perspectivă, demersul elaborează un instrumentar aplicativ destinat alinierii deciziilor artistice și administrative la dinamica socială contemporană.

Secțiunea **2.1** (*Inflexiuni axiologice în configurarea teatrului de operă românesc*) evidențiază condiționările politice și socioeconomice care au modelat scena lirică, alături de particularitățile regionale ale spațiului cultural național.

Dimensiunea aplicativă este dezvoltată în secțiunea **2.2** (*Managementul teatrelor de operă naționale: strategii și dezvoltare*), centrată pe diagnosticul capacității instituționale de a echilibra integritatea estetică și cerințele pieței. Cercetarea formulează sistemul OperaDIAG, instrument de diagnoză culturală și de susținere a sustenabilității organizaționale. Structurat pe două paliere, setul include: fișele analitice instituționale (FAI8) – radiografie a teatrelor investigate prin coroborarea datelor de receptare cu axele CAM8; ghidul managerial operistic (GMO) – cadru de transpunere a coordonatelor teoretice în recomandări de planificare și evaluare. Acest pachet de lucru orientează decizia managerială în raport cu orizontul de așteptare al publicului și susține planificarea repertorială și dezvoltarea unor strategii organizaționale aliniate axiologic.

În completarea cadrului instituțional, secțiunea **2.3**. (*Publicul teatrelor de operă naționale: motivații și percepții*) prezintă tiparele contemporane de participare și receptare. Rezultatele studiului sociologic multiinstituțional fundamentează paradigma publicului-partener (OperaCONNECT). Datele indică o disponibilitate ridicată pentru implicarea activă, reflectată de preferința pentru mecanisme de feedback (80.4%), programe educaționale (71.8%) și evenimente interactive (63.0%). Pe acest fundal, rezultatele relevă tranziția audienței către statutul de actor cultural cu valențe deliberative, manifestată prin solicitarea unei participări consultative privind echilibrul dintre viziunile regizorale radicale și tradiția estetică a genului. Modelul fundamentează, astfel, politici participative axate pe evaluarea impactului cultural.

Capitolul 3 (*Rolul formativ al teatrului de operă românesc în contextul transformărilor societale*) sintetizează coordonatele teoretice și datele empirice în vederea explicitării funcțiilor formative ale spațiului liric autohton. Fenomenul operistic este abordat ca vector de mediere valorică, din perspectiva semnificațiilor culturale care depășesc dinamica instituțională.

Secțiunea **3.1** (*Identitatea culturală a teatrului de operă românesc: patrimoniu și reconfigurări*) vizează profilul identitar al scenei lirice naționale, situat la intersecția dintre protejarea patrimoniului și fluxurile globale. Teatrul de operă este definit ca platformă de dialog și depozitar al memoriei colective, capabil să reintegreze tradiția în registrele de receptare actuale.

Secțiunea **3.2** (*Dimensiunea axiologică și educațională în teatrul de operă românesc*) aplică modelul PIO în analiza fenomenului operistic. Scena lirică națională se manifestă ca spațiu de mediere a valorilor estetice, morale și civice care modelează receptarea. Studiul urmărește potențialul convenției dramatice de a stimula reflecția asupra condiției umane și de a transmite repere valorice. Din această perspectivă, teatrul de operă se constituie într-un forum de dezbateri

a dilemelor morale și a justiției sociale, reflectând tensiunea dintre individ și normele colective. Totodată, estetica regiei autohtone și reinterpretările postmoderne redefinesc registrele de receptare și adaptează tradiția la sensibilitățile actuale. Sunt analizate, de asemenea, valențele educaționale prin care instituțiile rafinează gustul estetic și consolidează conștiința civică.

Secțiunea **3.3** (*Contribuția teatrului de operă românesc la cultura contemporană*) urmărește redefinirea instituției sub impactul globalizării și al digitalizării. Scena lirică autohtonă contribuie la democratizarea accesului la experiența artistică prin interdisciplinaritate și internaționalizare. Complementar, tehnologiile digitale elimină barierele de receptare și apropie opera de noi categorii de public. Investigația prioritizează intersecția dintre dificultăți și oportunități, cadru în care vocea publicului fundamentează elaborarea fișelor analitice instituționale (FAI8). Rezultatele identifică așteptările culturale actuale și confirmă rolul teatrului de operă în echilibrarea raportului dintre tradiție și contemporaneitate. Instituția se consolidează astfel ca factor de continuitate și integrează moștenirea culturală în dinamica socială.

Lucrarea se încheie cu expunerea concluziilor generale și a direcțiilor strategice derivate din analiza datelor. Propunerile de intervenție vizează consolidarea relevanței instituționale și diversificarea accesului la cultură, pe baza reperelor metodologice dezvoltate în cadrul cercetării.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Reafirmarea contribuțiilor științifice

Cercetarea formulează un ansamblu de contribuții originale care corelează reflecția teoretică cu analiza empirică și configurează instrumente reproductibile, transferabile între instituțiile culturale. Demersul propune o perspectivă recalibrată asupra poziției teatrului de operă românesc în dinamica culturală contemporană. În acest scop, sistemul analitic al tezei structurează contribuțiile pe patru paliere interdependente:

1. Palierele conceptual-teoretic: delimitează cadrul analitic și clarifică relația dintre ierarhiile axiologice și practicile artistice. Include perspectiva integrativă asupra operei (PIO), susținută de paradigmele socioculturale istorice (PCAX) și de cele conceptual-teoretice contemporane (PIAX), alături de perspectivele rezistenței la postmodernism (REZax) și ale studiilor culturale (CULTax).

2. Palierele metodologic integrativ: susține evaluarea impactului cultural perceput și corelează cadrul analitic multiaxial (CAM8) cu metodologia multidimensională integrată (MMI), bazată pe componenta analitică ACM și pe instrumentele ICAM (cantitativ) și OCP (calitativ).

3. Palierele aplicativ și de diagnoză: integrează datele cercetării empirice OperaCONNECT în sistemul strategic OperaDIAG, concretizat în fișele analitice instituționale (FAI8) și în ghidul managerial operistic (GMO), care orientează decizia în raport cu așteptările publicului.

4. Palierul prospectiv și formativ: introduce paradigma formativă a artistului liric (PFAL), care configurează trecerea spre o conștiință interpretativă contextualizată. Armonizează cadrele teoretice și datele empirice cu procesele identității scenico-axiologice, sinteză din care derivă modelul educațional interdisciplinar (MEI), propus ca răspuns la sensibilitatea publicului.

Sinteza integrativă a tezei reunește traseul concept–metodă–empirie–aplicație–proiecție formativă și transpune rezultatele cercetării în plan instituțional și cultural-educațional. Din acest parcurs decurg concluziile generale și recomandările finale.

Concluzii generale

Rezultatele cercetării confirmă atingerea scopului și realizarea obiectivelor propuse. Problema științifică a fost abordată prin transpunerea dimensiunii axiologice într-un set de indicatori observabili și comparabili. Modelul teoretico-aplicativ oferă o cartografiere sistematică a teatrului de operă românesc dintr-o perspectivă interdisciplinară, ancorată în contextul cultural actual. Interdependența dintre modelul CAM8 și structura MMI permite transpunerea conceptelor teoretice în instrumente de analiză. Abordarea fenomenului operistic în tripla sa ipostază (formă de artă, instituție socioculturală, vector axiologic) orientează evaluarea relației dintre instituție, public și dinamica valorilor culturale, perspectivă relevantă în configurarea identității culturale.

Ipoteza generală se confirmă: teatrul de operă românesc funcționează ca agent de coeziune valorică și spațiu de rezistență simbolică în contextul pluralismului cultural contemporan. Această postură derivă din opțiunea majoritară pentru repertoriul clasic (85,0%), dublată de reticenta față de reinterpretările postmoderniste (51,0%), percepute ca factori de distorsiune a valorilor consacrate (53,4%). Analiza relevă o poziționare critică stabilă: respondenții asociază metamorfozele postmoderniste cu o mercantilizare a spectacolului liric (61,9%) și cu emergența unor hibridări lipsite de substanță axiologică (37,0%). În contrapunct, publicul recunoaște rolul formativ al instituției, manifestat prin susținerea educației culturale (78,3%), promovarea excelenței artistice (66,5%) și cultivarea sensibilității emoționale (53,3%). Consensul privind relevanța instituției (84,0%) și rolul atribuit în consolidarea identității culturale (58,8%) confirmă capacitatea publicului de a asigura stabilitatea criteriilor de valoare.

Analiza ipotezelor secundare evidențiază următoarele corelații:

(a) Profilul sociologic și capitalul cultural al publicului acționează ca factori de stabilizare a criteriilor de receptare și de ierarhizare a valorilor atribuite actului liric. Această stabilitate rezidă în nivelul ridicat de instruire al respondenților (53,1% studii universitare; 21,2% studii postuniversitare) și în frecvența participării culturale (48,6% lunar; 41,1% de câteva ori pe an). Consumul liric indică un nucleu fidelizat (45,7% de câteva ori pe an; 23,3% lunar), care prioritizează experiența culturală înaltă (47,8%), estetica spectacolului (66,5%) și emoția profundă

(54,3%). Totuși, datele relevă o asimetrie între segmentul spectatorului pasiv (72,9%) și cel al consumatorului activ (22,9%). Această disparitate confirmă o participare preponderent receptivă, care privilegiază contemplarea valorii în detrimentul construcției participative a sensului cultural.

(b) Variațiile repertoriale și transformările limbajului scenic reflectă o tensiune axiologică între exigențele tradiției și imperativele inovării. Predominanța opțiunii pentru opera clasică (85,0%) și pentru producțiile tradiționale (79,5%), în detrimentul formelor moderne (21,4%), relevă o rezistență față de experimentul regizoral postmodernist (51,0%). Această poziționare este nuanțată de conștientizarea impactului decontextualizării și recontextualizării spectacolului liric (42,4%), proces care provoacă convențiile asociate operelor clasice (49,5%). Publicul își asumă rolul de garant al tradiției prin dorința de a fi consultat în selecția repertoriului (52,7%). Deschiderea către inovație rămâne condiționată de respectarea limitelor esteticii (57,5%) și de conservarea esenței operei în paralel cu implementarea elementelor inovatoare (55,9%).

(c) Mediarea digitală și mecanismele participative semnalează o reconfigurare a contractului simbolic dintre instituție și public, proces care facilitează reevaluarea valorii fenomenului operistic în spațiul contemporan. Receptivitatea sporită față de sistemele de feedback (80,4%) și deschiderea către formele de mediere, axate pe ateliere, evenimente interactive (63,0%) și programe educaționale (71,8%), indică o nevoie de democratizare a accesului la cultură. Redefinirea spațiului de receptare prin mediarea digitală (64,9%) facilitează o prezență constantă a operei în afara sălii de spectacol; în acest context, platforma YouTube constituie principalul canalul de acces (65,5%). Extinderea consumului este dublată de emergența interesului pentru interacțiunea directă în mediul virtual (33,0%). Disponibilitatea participativă, alimentată de afinitatea pentru cultură și artă (73,2%) și, în mod specific, de muzica clasică și operă (71,8%), potențează indicatorii axiologici ai audienței și consolidează percepția asupra relevanței actuale a fenomenului operistic (15,6% foarte relevant; 34,9% relevant; 33,5% moderat relevant).

În ansamblu, impactul operei asupra subiectivității individuale confirmă dimensiunea sa formativă: fenomenul stimulează prețuirea frumosului (83,4%), consolidează atașamentul față de tradiție (64,0%) și accelerează maturizarea sensibilității artistice (63,6%).

Concluziile sintetizate pe fiecare axă a modelului CAM8 sunt:

Axe fundamentale: culturală, axiologică, estetică

Axa culturală (context): teatrul de operă românesc se afirmă ca fenomen cultural integrativ, situat la intersecția dintre conservarea patrimoniului liric (pe palierele sale repertoriale și performative) și adaptarea la paradigmele socioculturale contemporane. Perspectiva integrativă asupra operei (PIO) evidențiază fenomenul operistic ca pilon al memoriei colective și cadru de mediere identitară într-un spațiu marcat de fragmentare și competiție simbolică. Rezultatele

cercetării susțin capacitatea instituției de a funcționa ca mecanism de legitimare a consensului valoric, proces favorizat de densitatea capitalului cultural al publicului și de regularitatea participării. Mediarea culturală activează o infrastructură simbolică care stabilizează raportarea la tradiție în condiții de concurență valorică. (Obiectivele 1, 2, 5; Secțiunile 1.2, 1.3, 3.1).

Axa axiologică (nucleu): fenomenul operistic românesc se afirmă ca vector de producere, ierarhizare și negociere a valorilor, proces ce evidențiază reziliența criteriilor tradiționale în rândul publicului fidel. Pe acest fundal, instituțiile de operă naționale mențin un nucleu axiologic stabil în paralel cu introducerea unor practici culturale emergente. În logica paradigmatelor conceptual-teoretice contemporane (PIAX), scena lirică funcționează ca platformă de filtrare axiologică menită să medieze tensiunea dintre universalismul estetic și specificitatea identitară. Interpretarea valorilor rămâne condiționată de cadrul instituțional și de profilul sociocultural al audienței. Această dinamică permite asimilarea presiunilor relativiste fără a compromite standardele de excelență artistică. (Obiectivele 1, 2, 5; Secțiunile 1.2, 1.3, 3.2).

Axa estetică: analiza repertoriului și a limbajului scenic evidențiază efortul de conciliere dintre tradițiile lirice și imperativele inovării. Procesul se manifestă prin hibridări regizorale controlate și prin integrarea organică a tehnologiilor digitale. Acești factori diversifică registrele de percepție și accentuează diferențele generaționale în preferințele audienței. Dinamica rezultată impune o disciplină estetică menită să armonizeze experimentul cu identitatea stilistică a genului. Rezultatele indică o redefinire a sensibilității estetice, în care criteriile de receptare migrează de la canonul consacrat către forme de interpretare contextualizată. O astfel de ajustare generează o logică dublă: conservarea reperelor fundamentale și deschiderea către noi coduri de semnificare. (Obiectivele 1, 2; Secțiunile 1.2, 1.3, 3.2).

Axe formative și sociale: educațională, socială, ideologică

Axa educațională: rezultatele cercetării relevă o mutație a așteptărilor publicului către o performanță ancorată în sensibilitatea contemporană și sugerează necesitatea ajustării sistemului de formare artistică. Datele relevă importanța dezvoltării unei conștiințe interpretative care depășește competența vocală și permite decodificarea mizelor axiologice ale scenei lirice. În acest cadru, modelul educațional interdisciplinar (MEI), formulat ca direcție prospectivă, oferă un reper conceptual destinat recalibrării programelor de pregătire. Totodată, mediarea culturală și parteneriatele educaționale se confirmă ca factori determinanți în consolidarea receptivității audienței și în stabilitatea ecosistemului operistic. (Obiectivul 4; Secțiunile 2.3, 3.2).

Axa socială: în cadrul modelului OperaCONNECT, analiza empirică atestă un public cu un nivel ridicat de instruire, marcat însă de discontinuități generaționale în modurile de receptare. Pe de o parte, datele indică transformări profunde în structura capitalului cultural și confirmă tranziția

audienței către statutul de actor cultural cu capacitate deliberativă. Această mutație susține necesitatea unor strategii de participare ce reflectă o cerere activă de consultare a publicului în protejarea echilibrului dintre viziunile regizorale radicale și tradiția estetică a genului. Pe de altă parte, segmentele tinere optează pentru formate mediate digital, iar publicul matur își păstrează atașamentul față de ritualul experienței nemijlocite și față de repertoriul consacrat. Rezultatele impun adoptarea unor politici participative capabile să racordeze managementul instituțional la orizontul de așteptare al publicului-partener, într-un proces de echilibrare a cerințelor de accesibilitate și mediere cu protejarea identității genului. (Obiectivul 3; Secțiunea 2.3).

Axa ideologică: în logica paradigmelor socioculturale istorice (PCAX), analiza diacronică și contextuală evidențiază statutul dual al teatrului de operă, definit concomitent ca manifestare a politicilor culturale și formă de rezistență simbolică. În contextul globalizării, scena lirică românească se situează la intersecția dintre conservarea tradiției și integrarea critică a influențelor transnaționale. Această poziționare se reflectă în opțiunile repertoriale și în strategiile de mediere identificate, procese ce confirmă capacitatea genului de a funcționa ca spațiu de negociere a valorilor naționale în raport cu fluxurile culturale globale. (Obiectivele 2, 5; Secțiunile 1.1, 2.1).

Axe operaționale: economică, tehnologică

Axa economică: prin intermediul sistemului strategic OperaDIAG, cercetarea fundamentează relația dintre eficiența managerială și sustenabilitatea instituțională, definită ca un echilibru între misiunea artistică și constrângerile de funcționare. Fișele analitice (FAI8) oferă o radiografie a teatrelor investigate, în timp ce ghidul managerial (GMO) configurează un cadru operațional ce transformă datele de diagnoză în soluții de organizare a producției. Acest instrumentar sincronizează decizia managerială cu orizontul de așteptare al publicului, proces ce asigură echilibrul repertorial și optimizarea resurselor într-o manieră aliniată axiologic. O astfel de abordare consolidează stabilitatea ecosistemului operistic, rezultat al subordonării criteriilor mercantile imperativului valorii estetice. (Obiectivele 3, 6; Secțiunea 2.2).

Axa tehnologică: în contextul digitalizării accelerate și al extinderii mediilor de difuzare, integrarea tehnologiei în fenomenul operistic depășește nivelul instrumental și devine parte structurală a practicilor artistice și instituționale. Metodologia MMI, prin intermediul instrumentelor ICAM (cantitativ) și OCP (calitativ), susține analiza relației dintre public, experiența estetică și medierea digitală. Implementarea soluțiilor tehnologice reconfigurează ecosistemul operistic, prin conversia producției și a comunicării culturale în vectori de extindere a accesului la actul liric. Integrarea mediilor digitale în procesul creativ și în dialogul instituțional multiplică punctele de contact cu publicul și sporește vizibilitatea fenomenului, fără alterarea substanței estetice a experienței nemijlocite. (Obiectivele 3, 6; Secțiunile 2.3, 3.3).

Rezultatele cercetării confirmă rolul teatrului de operă românesc în consolidarea identității culturale și în transmiterea regimurilor de valoare într-un cadru societal pluralist. Din perspectiva cadrelor conceptuale utilizate, scena lirică se definește ca spațiu de negociere axiologică. Contribuția originală a tezei rezidă în poziționarea teatrului de operă ca pilon al politicilor culturale și al practicilor instituționale actuale. Triangularea metodelor prin modelele CAM8 și MMI atestă consistența demersului și susține sincronizarea deciziei manageriale cu orizontul de așteptare al publicului. Deși ancorate în specificul eșantionului, concluziile oferă un model de diagnoză transferabil și repere de interpretare relevante pentru evoluția fenomenului operistic contemporan.

Recomandări

Teza formulează un set de direcții strategice care susțin rolul operei ca actor cultural, pilon educativ și vector identitar. Recomandările transpun rezultatele analizei și datele de receptare în cadrul operațional al sistemului OperaDIAG.

Ghid de interpretare:

- \cap (intersecție): axe secundare asociate opțiunii;
- Axe CAM8: C (culturală); AX (axiologică); E (estetică); ED (educațională); S (socială); I (ideologică); EC (economică); T (tehnologică).
- Acronimele utilizate corespund contribuțiilor originale ale tezei.

Cadrul axelor fundamentale: culturală, axiologică, estetică

Strategie de ansamblu: alinierea politicilor instituționale la un model de funcționare care corelează misiunea artistică cu valorile contemporane. Orientarea presupune transparență decizională și evaluarea continuă a impactului cultural prin indicatori de performanță specifici.

Axa culturală (context): consolidarea funcției identitare și extinderea relevanței instituției în spațiul public. (a) Promovarea producțiilor bazate pe patrimoniul liric național, în scopul activării memoriei colective și al consolidării legăturii simbolice dintre scenă și comunitate. Direcția valorifică tematicile cultural-istorice ca factori dominanți de atracție și transformă experiența artistică într-un instrument de validare a identității colective (\cap : AX, S). (b) Integrarea interdisciplinară și extinderea actului artistic către spații neconvenționale, pentru a facilita accesul publicului cu capital cultural divers și a atenua fragmentarea consumului. Această deschidere permite alinierea motivațiilor de participare cu barierele de înțelegere evidențiate în datele calitative (OCP). Diversificarea locului de reprezentare susține familiarizarea cu genul și diminuarea rezistenței de percepție (\cap : ED, S, EC). (c) Dezvoltarea programelor de fidelizare și mediere, dedicate prioritar audienței tinere, în vederea susținerii funcției integrative a operei pe termen lung. Orientarea valorifică analiza comparativă a frecvenței de participare și justifică medierea ca mecanism de conversie a observatorului pasiv în participant activ (\cap : ED, S).

Axa axiologică (nucleu): echilibrarea criteriilor valorice între conservarea canonului și inovația scenică. (a) Sincronizarea repertoriului cu profilul axiologic al publicului, în vederea echilibrării polului conservator cu tendințele de actualizare a discursului liric. Calibrarea ofertei se bazează pe relevanța percepută a instituțiilor (ICAM-AX2: 52,7%–68,9%) și pe nevoia de consolidare a reperelor naționale și morale (\cap : C, E, I). (b) Dezvoltarea programelor tematice axate pe valorile etice și pe responsabilitatea socială, dublată de monitorizarea impactului prin indicatorul ICAM-AX1 (53,1%–62,6%). Abordarea urmărește gradul de internalizare a principiilor declarate în raport cu experiența spectacolului. Astfel, se justifică transformarea operei într-un spațiu de transmitere a mesajelor educative, dincolo de dimensiunea pur estetică (\cap : ED, S, I). (c) Gestionarea reinterprețării regizorale prin mecanisme transparente de mediere, în scopul creșterii acceptabilității inovației fără alterarea nucleului valoric. Direcția răspunde valorilor negative ale indicatorului ICAM-AX3 (decalaj de până la - 18,4 puncte procentuale între opțiunile de experiment și fidelitatea canonică), care semnalează o rezistență sistemică la reinterpretare. Prin urmare, se impune un arbitraj artistic al viziunilor scenice, pentru a atenua divergențele dintre tradiție și contextualizarea contemporană (\cap : C, E, I).

Axa estetică: modernizarea actului artistic sub semnul coerenței stilistice și al excelenței interpretative. (a) Integrarea tehnologiilor digitale și a hibridizărilor stilistice ca suport al discursului scenic, cu rezerva conservării limitei estetice și a limbajului specific genului. Abordarea răspunde așteptărilor de inovație regizorală și indică exigența publicului pentru standardele ridicate de calitate a producțiilor (ICAM-E3: 63,7%–89,8%). Susține, în același timp, utilizarea tehnologiei ca instrument de actualizare a canonului, fără a compromite identitatea operei (\cap : AX, I, T). (b) Prioritizarea investițiilor în infrastructura vizuală (scenografie, lumini, costume), ca răspuns la importanța esteticii spectacolului. Datele orientează dezvoltarea în raport cu așteptările privind componenta vizuală (ICAM-E4: 47,8%–97,6%), iar analiza calitativă (OCP) indică rolul elementului vizual ca factor determinant al atracției estetice și al impactului scenic (\cap : S, EC, T). (c) Consolidarea standardelor de performanță vocală și orchestrală, pentru a corespunde exigențelor audienței. Menținerea excelenței se raportează la așteptările ridicate ale publicului (ICAM-E1: 53,2%–98,3%) și la exigența privind execuția vocală (ICAM-E2: 62,9%–83,1%). Astfel, se evidențiază imperativul managementului resurselor artistice (\cap : AX, EC).

Cadrul axelor sociale și formative: educațională, socială, ideologică

Direcție strategică: extinderea audienței prin eliminarea barierelor de acces și optimizarea funcțiilor de coeziune socială, reflecție civică și formare culturală. Abordarea urmărește transformarea instituției într-un spațiu generator de dialog și continuitate educațională.

Axa educațională: consolidarea receptivității critice și a formării culturale. (a)

Instituționalizarea programelor de mediere și a parteneriatelor cu mediul educațional (atelier interactive, vizite ghidate), pentru a facilita tranziția de la informarea pasivă la participarea activă. Direcția răspunde nivelului redus de expunere educațională (ICAM-ED1: 27,2%–47,1%). Datele calitative (OCP) confirmă necesitatea unor programe aplicate care să valorifice potențialul de dezvoltare personală și empatie al publicului (\cap : C, S). (b) Implementarea modelului educațional interdisciplinar (MEI) în acord cu paradigma formativă a artistului liric (PFAL), ca răspuns la așteptările publicului privind performanța artistică ancorată în sensibilitatea contemporană. Această proiecție strategică generează o reîncadrare a actului interpretativ prin prisma reflecției valorice și a raportării la public. Astfel, se susține tranziția de la competența vocală către o conștiință interpretativă și se facilitează decodificarea mizelor scenei lirice actuale (\cap : C, AX). (c) Dezvoltarea resurselor digitale interactive și a programelor de mentorat, în scopul asigurării continuității procesului de formare și al atenuării barierelor de înțelegere a limbajului operistic. Utilizarea tehnologiei ca suport educațional urmărește consolidarea beneficiilor resimțite de public (ICAM-ED2: 59,0–69,3%). Integrarea resurselor digitale sprijină exersarea gândirii critice și consolidează relevanța instituției pentru noile generații (\cap : EC, T).

Axa socială: reducerea barierelor de acces și consolidarea participării active.

(a) Implementarea programelor de incluziune și optimizarea orarului de funcționare, pentru a elimina constrângerile legate de timp și accesibilitate. Direcția vizează diminuarea barierelor sociale (ICAM-S1: 17,0%–29,3%), ale căror valori confirmă existența unor obstacole în calea participării. Datele calitative (OCP) susțin necesitatea atenuării disonanțelor de program (\cap : EC). (b) Formalizarea dialogului cu publicul prin mecanisme consultative (paneluri tematice, feedback structurat), cu scopul consolidării modelului *publicului-partener*. Tranziția este susținută de disponibilitatea ridicată pentru implicare participativă (ICAM-S2: 54,7%–65,9%) și de valența dimensiunii colective ca factor de tracțiune socială (\cap : AX). (c) Adoptarea strategiilor de audiență diferențiate, prin diversificarea formatelor digitale dedicate publicului tânăr, concomitent cu prezervarea experienței nemijlocite în sala de spectacol. Această tactică valorifică spațiul online drept o extensie a actului artistic. Astfel, se răspunde nevoii de atragere a unor noi segmente de public și de protejare a consumului tradițional în fața riscului substituției (\cap : EC, T).

Axa ideologică: managementul dialogului civic și protejarea autonomiei artistice. (a) Integrarea temelor sociale și civice în discursul scenic, adaptată contextului de receptare, prin acțiuni de mediere și dezbateri tematice care să reafirme rolul operei ca forum de reflecție. Calibrarea acestor mesaje derivă din interesul redus pentru teme sociopolitice (ICAM-I2: 7,3%–12,7%) și solicită o gestionare prudentă a contextelor de prezentare. Datele calitative (OCP) confirmă acceptarea dimensiunii civice sub rezerva unui management tematic adecvat și a

existenței dialogului public (\cap : AX, S). (b) Asigurarea libertății de expresie și protejarea autonomiei artistice față de presiunile externe, în scopul menținerii operei ca spațiu al pluralismului cultural. Direcția valorifică potențialul de revitalizare a genului prin reinterpretări contemporane și este susținută de scorurile medii ale inovației (ICAM-I1: 29,9%–43,3%). Astfel, se confirmă statutul operei de spațiu al dialogului simbolic și al diversității de opinii. (\cap : C, E).

Cadrul axelor operaționale: economică, tehnologică

Orientare managerială: asigurarea sustenabilității pe baza diagnozei datelor și a transparenței instituționale. Direcția urmărește adaptarea infrastructurii tehnologice la noile competențe digitale și consolidarea performanței instituționale în raport cu așteptările publicului.

Axa economică: asigurarea sustenabilității pe baza diagnozei strategice și a diversificării resurselor. (a) Personalizarea direcțiilor instituționale prin utilizarea fișelor analitice (FAI8), proces ce presupune armonizarea specificului local cu profilul publicului (OperaCONNECT) și cu resursele disponibile. Utilizarea instrumentelor de diagnoză răspunde nevoii de management eficient și ghidează programarea spectacolelor (\cap : E). (b) Diversificarea surselor de finanțare prin atragerea sponsorizărilor, a parteneriatelor public-private și a mecanismelor participative, în condiții de transparență instituțională. Necesitatea acestui demers derivă din percepția resurselor limitate. Totodată, datele atestă rolul politicilor de preț și al abonamentelor accesibile drept piloni centrali ai sustenabilității (ICAM-EC2: 49,8%–55,6%) (\cap : S). (c) Dezvoltarea capitalului uman și rafinarea criteriilor de finanțare, pe baza programelor de formare interdisciplinară și a introducerii indicatorilor de impact social. Măsura fundamentează deciziile manageriale, susține profesionalizarea leadership-ului cultural și facilitează tranziția digitală. Modernizarea managementului se fundamentează pe importanța atribuită rolului liderului (ICAM-EC1: 87,7%–98,6%). Datele calitative (OCP) confirmă dependența succesului de competențe și valori și justifică astfel profesionalizarea leadership-ului cultural (\cap : AX).

Axa tehnologică: modernizarea digitală și valorificarea creativă a tehnologiilor. (a) Consolidarea prezenței digitale și formarea competențelor tehnologice, direcție susținută de dezvoltarea unor platforme dedicate (arhive multimedia, conținut educațional) și de integrarea inovației în producția scenică. Demersul vizează adaptarea la noile provocări culturale fără alterarea canonului genului. Utilizarea platformelor online (ICAM-T1: 48,6%–82,8%) susține diversificarea ofertei artistice. Datele calitative (OCP) atestă rolul transmisiunilor în flux cu scopul flexibilizării receptării și justificării programelor de formare ca răspuns la schimbările tehnologice (\cap : C). (b) Personalizarea comunicării pe segmente de public (tineri, diaspora, consumatori digitali) și parteneriate cu mediul creativ și educațional. Inițiativa urmărește extinderea accesului și eficientizarea medierii culturale și răspunde nevoii de interacțiune online. Triangularea datelor

indică diversitatea platformelor utilizate (ICAM-T2: 25,2%–57,7%) ca factor de tracțiune pentru atragerea segmentelor tinere și consolidarea strategiilor de difuzare online (\cap : S).

Cadrul propus integrează rezultatele cercetării într-un model de acțiune flexibil și oferă decidenților instrumentarul OperaDIAG (FAI8, GMO), util poziționării operei în contextul societal actual. Viziunea susține echilibrul dintre autonomia artistică și eficiența managerială, ca premisă a relevanței culturale sustenabile.

BIBLIOGRAFIE

În limba română

1. ABBATE, C., PARKER, R. O istorie a operei. București: Editura Vellant, 2019. 448 p. ISBN 978-606-980-060-7
2. ADORNO, T.W. Teoria estetică. Pitești: Editura Paralela 45, 2006. 500 p. ISBN 973-697-389-1
3. BAUMAN, Z. Modernitatea lichidă. București: Editura Antet, 2000. 208 p. ISBN 973-8167-00-0
4. BLAGA, L. Artă și valoare. Trilogia valorilor, vol. III. București: Editura Humanitas, 1996. 192 p. ISBN 973-28-0667-2
5. BONET, L., SCHARGORODSKY, H. Managementul teatrelor. Modele și strategii pentru organizații și instituții de spectacol. București: Editura Pro Universitaria, 2017. 231 p. ISBN 978-606-26-0842-2
6. BOUREANU, A. Bazele managementului în compania de teatru. Strategii și tehnici pentru producția teatrală. Craiova: Editura Universitaria, 2012. 160 p. ISBN 978-606-14-0475-9
7. DĂNILĂ, A. Opera din Chișinău. Privire retrospectivă. Chișinău: Editura Prut Internațional, 2005. 284 p. ISBN 9975-69-744-5
8. DEWEY, J. Trei scrieri despre educație. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1977. 288 p.
9. GIDDENS, A. Consecințele modernității. București: Editura Univers, 2000. 173 p. ISBN 973-34-0793-3
10. HUBERT, M. C. Marile teorii ale teatrului. Iași, Institutul European, 2011. 309 p. ISBN 978-973-611-672-8
11. KANT, I. Critica facultății de judecare. București: Editura Trei, 1995. 370 p. ISBN 973-96847-50-0
12. LLOSA, M. V. Civilizația spectacolului. București: Editura Humanitas, 2018. 197 p. ISBN 973-50-6205-7

13. MACINTYRE, A. *Tratat de morală. După virtute*. București: Editura Humanitas, 1998. 296 p. ISBN 973-28-0790-3
 14. NEMOIANU, V. *Postmodernismul și identitățile culturale. Conflicte și coexistență*. București: Editura Spandugino, 2018. 488 p. ISBN 978-606-8944-09-8
 15. NIETZSCHE, F. *Cazul Wagner*. București: Editura Muzicală, 1983. 140 p.
 16. PISO, I. *Criza Operei? Studiu de hermeneutică muzicală*. București: Editura Eikon, 2015. 393 p. ISBN 978-606-711-207-8
 17. TOMLINSON, J. *Globalizare și cultură*. Timișoara: Editura Amarcord, 2002. 332 p. ISBN 973-8208-23-8
 18. VIANU, T. *Studii de filozofia culturii*. București: Editura Eminescu, 1982. 468 p.
 19. WAGNER, R. *Opera și Drama*. București: Editura Muzicală, 1983. 308 p.
- În limba engleză**
20. APPADURAI, A. *Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization*. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1996. 248 p. ISBN 978-0-8166-2793-4
 21. BOURDIEU, P. *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1984. 613 p. ISBN 978-0-674-21277-0
 22. BRYMAN, A. *Social Research Methods*. Oxford: Oxford University Press, 2016. 784 p. ISBN 978-0-19-968945-3
 23. CRESWELL, J.W. *Research Design: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches*. Thousand Oaks: SAGE Publications, 2014. 273 p. ISBN 978-1-4522-2610-1
 24. DRUCKER, P. F. *Management*. New York: Harper Business, 2008. 608 p. ISBN 978-0-06-125266-2
 25. EAGLETON, T. *The Ideology of the Aesthetic*. Oxford: Blackwell Publishers, 1991. 432 p. ISBN 978-0-631-16302-2
 26. FEATHERSTONE, M. *Global Culture: Nationalism, Globalization and Modernity*. London: Sage Publications, 1990. 411 p. ISBN 978-0-8039-8322-9
 27. FLICK, U. *An Introduction to Qualitative Research*. London: SAGE Publications Ltd, 2019. 696 p. ISBN 978-1-5264-4565-0
 28. FREIRE, P. *Pedagogy of the Oppressed*. London: Penguin Books, 2017. 160 p. ISBN 978-0-241-30111-1
 29. GEERTZ, C. *The Interpretation of Cultures*. New York: Basic Books, 2017. 576 p. ISBN 978-0-465-09355-7
 30. GRIX, J. *The Foundations of Research (Palgrave Research Skills)*. London: Palgrave Macmillan, 2010. 224 p. ISBN 978-0-230-24897-7

31. HALL, S. Representation: Cultural Representations and Signifying Practices. London: SAGE Publications, 1997. 400 p. ISBN 978-0-7619-5432-3
32. INGLEHART, R. The Silent Revolution: Changing Values and Political Styles Among Western Publics. Princeton, NJ: Princeton University Press, 2015. 496 p. ISBN 978-0-691-61379-6
33. PAVIS, P. Theatre at the Crossroads of Culture. London: Routledge, 1992. 228 p. ISBN 978-0-415-06037-0
34. ROBERTSON, R. Globalization: Social Theory and Global Culture. London: Sage Publications, 1992. 224 p. ISBN 978-0-8039-8186-7
35. SCOTT, W.R. Institutions and Organizations: Ideas, Interests, and Identities. Los Angeles: SAGE Publications, 2013. 360 p. ISBN 978-1-4522-4224-4
36. SCRUTON, R. Music as an Art. Oxford: Oxford University Press, 1999. 552 p. ISBN 978-0-19-816727-3
37. WILLIAMS, R. Culture and Society: 1780–1950. London: Vintage, 2017. 496 p. ISBN 978-1-78487-081-2

În alte limbi

38. ECO, U. Opera aperta. Forma e indeterminazione nelle poetiche contemporanee. Milano: La nave di Teseo, 2023. 336 p. ISBN 978-88-346-1404-4
39. ИКОННИКОВА, С. Н. История культурологических теорий. Санкт-Петербург: ЗАО Издательский дом Питер, 2005. 474 с. ISBN 5-469-00310-8
40. ШАПИНСКАЯ, Е. Н. Философия музыки в новом ключе: музыка как проблемное поле человеческого бытия. Москва: Издательство Согласие, 2017. 522 с. ISBN 978-5-906709-51-6

LISTA PUBLICAȚIILOR ȘTIINȚIFICE LA TEMA TEZEI

2. Articole în reviste științifice

2.3. în reviste din Registrul National al revistelor de profil

Categoria A

2.3.1. CIOBANU, L., COMENDANT, T. Evoluția socioculturală a teatrului de operă: de la modernism la inovație digitală. In: *Arta*. Chișinău, **2025**, Vol. XXXIV, nr. 2. pp. 54-60. ISSN 2345-1181. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/j_nr_file/Revista-Arta-audiovizuale-34-2-pentru-site2_compressed.pdf

Categoria B

2.3.2. CIOBANU, L., COMENDANT, T. Precursorii istorici ai teatrului de operă. In: *Studiul artelor și culturologie: teorie, istorie, practică*. Chișinău, **2021**, nr. 4 (41). pp. 279-284. ISSN 2345-1408. Disponibil: https://revista.amtap.md/wp-content/files_mf/1648468467Revista2021nr.4.red..pdf

2.3.3. CIOBANU, L. Practici postmoderniste în teatrul de operă contemporan. In: *Studiul artelor și culturologie: teorie, istorie, practică*. Nr. 1 (42), **2022**. pp. 158-163. ISSN 2345-1408. Disponibil: https://revista.amtap.md/wp-content/files_mf/1661534308revistaAMTAPnr.12022.pdf

2.3.4. CIOBANU, L. Dialogul ideilor în opera barocă: reflexii socioculturale și filosofice. In: *Studiul artelor și culturologie: teorie, istorie, practică*. Nr. 2 (45), pp. 88-92. Chișinău: NOTOGRAG PRIM, **2023**. ISSN 2345-1408. Disponibil: https://revista.amtap.md/wp-content/files_mf/172492461616.CiobanuL.Dialogul_ideilor.pdf

3. Articole în lucrările conferințelor și altor manifestări științifice

3.2. Conferințe științifice internaționale desfășurate în Republica Moldova

3.2.1. CIOBANU, L. Managementul teatrelor de operă din spațiul românesc. In: *Învățământul artistic – dimensiuni culturale: conf. șt. intern.*, 26.04.2024. Chișinău: AMTAP, **2024**. pp. 182-190. ISBN 978-9975-176-05-7. Disponibil: <https://amtap.md/assets/pdf/%C3%8Env%C4%83%C8%9B%C4%83m%C3%A2ntul%20artistic.%20%20Dimensiun%20culturale,%202024%20.pdf>

3.2.2. CIOBANU, L. Evoluția socioculturală a teatrului de operă: de la antichitate la realism. In: *Învățământul artistic – dimensiuni culturale: conf. șt. intern.*, 11.04.2025. Chișinău: AMTAP, **2025**. pp. 316-325. ISBN 978-9975-176-10-1. Disponibil: <https://amtap.md/assets/pdf/%C3%8ENV%C4%82%C8%9A%C4%82M%C3%82NTUL%20ARTISTIC%20-%20DIMENSIUNI%20CULTURALE,%202025.pdf>

3.2.3. CIOBANU, L. Opera: intersecții culturale, sociale, estetice și axiologice. In: *Învățământul artistic – dimensiuni culturale: conf. șt. intern.*, 11.04.2025. Chișinău: AMTAP, **2025**. pp. 326-337. ISBN 978-9975-176-10-1. Disponibil: <https://amtap.md/assets/pdf/%C3%8Env%C4%83%C8%9B%C4%83m%C3%A2ntul%20artistic%20dimensiuni%20culturale.%20Conferin%C8%9Ba%20%C8%99tiin%C8%9Bific%C4%83,%202025%20tipar.pdf>

4. Materiale/teze prezentate la foruri științifice

4.1. Conferințe internaționale desfășurate în Republica Moldova

4.1.1. CIOBANU, L., COMENDANT, T. Opera: intersecții socioculturale și axiologice. In: *Culegerea de teze și articole ale conferinței științifice internaționale Învățământul artistic — dimensiuni culturale*, din 11 aprilie 2025, pp. 207-209. Chișinău: AMTAP, **2025**. ISBN 978-9975-176-10-1 (PDF). Disponibil: <https://amtap.md/assets/pdf/%C3%8Env%C4%83%C8%9B%C4%83m%C3%A2ntul%20artistic%20dimensiuni%20culturale.%20Conferin%C8%9Ba%20%C8%99tiin%C8%9Bific%C4%83,%202025%20tipar.pdf>

ADNOTARE

Ciobanu Liliana. Dimensiunea axiologică a teatrului de operă românesc în contextul culturii contemporane. Teză de doctor în arte. Chișinău, 2026.

Structura tezei: adnotare, introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie (340 titluri), 154 pagini de text (până la Bibliografie), 36 figuri, 63 tabele, 3 anexe. Rezultatele sunt publicate în 8 lucrări științifice.

Cuvinte cheie: teatru de operă românesc, axiologie culturală, configurare identitară, dinamica receptării, public de operă, management cultural, model multiaxial, dimensiune educațională.

Domeniul cercetării: arte și studii culturale.

Scopul cercetării: elaborarea unui model teoretico-aplicativ destinat cartografierii și evaluării dimensiunii axiologice a teatrului de operă românesc în contextul culturii contemporane. Cercetarea vizează estimarea impactului asupra identității culturale și a configurațiilor valorice societale. Demersul urmărește mecanismele prin care fenomenul operistic, în tripla sa ipostază (formă de artă, instituție socioculturală, vector axiologic), generează și negociază regimuri de valoare în raport cu receptarea publică.

Obiectivele cercetării: (1) fundamentarea cadrului teoretico-metodologic al cercetării; (2) analiza evoluției teatrului de operă românesc în raport cu inflexiunile axiologice; (3) cartografierea receptării operei la nivelul publicului și a strategiilor manageriale dezvoltate în instituțiile de profil investigate; (4) investigarea rolului formativ și a dimensiunii axiologico-educaționale a teatrului de operă; (5) evaluarea mecanismelor de consolidare a identității culturale prin analiza raportului dintre politicile instituționale și asimilarea valorică a publicului; (6) formularea unor recomandări strategice, fundamentate empiric, în scopul re poziționării scenei lirice ca actor cultural relevant în spațiul contemporan.

Noutatea și originalitatea științifică: • propunerea unui model teoretico-aplicativ multiaxial, cu opt axe analitice interconectate (culturală, axiologică, estetică, educațională, socială, ideologică, economică, tehnologică), care armonizează cadrul teoretic cu instrumentarul de cercetare; • reconceptualizarea tripartită a fenomenului operistic: opera ca formă de artă (ansamblu de valori estetice), teatrul de operă ca instituție socioculturală (spațiu de validare și diseminare a valorilor), dinamica valorizării în câmpul operistic ca vector axiologic (producere, ierarhizare și negociere a valorilor); • integrarea a două seturi de paradigme: socioculturale istorice și conceptual-teoretice contemporane (rezistența la postmodernism și studiile culturale), în vederea analizei axiologice a fenomenului operistic; • elaborarea unei metodologii pentru proiectarea cercetărilor interdisciplinare și evaluarea impactului cultural perceput al operei • dezvoltarea unui sistem de diagnoză pentru analiza instituțiilor de operă naționale; generarea unui cadru pentru politici participative și instrumente manageriale, fundamentat pe un studiu sociologic multiinstituțional (N=833, 7 teatre); • propunerea unui model educațional interdisciplinar, ca viziune derivată din exigențele publicului.

Problema științifică soluționată: sistematizarea dimensiunii axiologice a teatrului de operă românesc contemporan și transpunerea sa în indicatori de evaluare observabili. Cercetarea depășește abordările pur estetice și definește fenomenul operistic în tripla sa ipostază: formă de artă, instituție socioculturală și vector axiologic. Această perspectivă permite tratarea scenei lirice ca spațiu de negociere a valorilor și de afirmare identitară. Prin simbioza analizei teoretice cu datele empirice, studiul furnizează instrumente utile evaluării impactului cultural și fundamentării strategiilor instituționale.

Semnificația teoretică: reconceptualizarea teatrului de operă ca instituție cu statut axiologic și funcție educațională. Cercetarea integrează pilonii teoretici: perspectiva integrativă asupra operei, paradigmele socioculturale istorice și paradigmele conceptual-teoretice contemporane, alături de cadrul analitic multiaxial și fundamentează rolul fenomenului operistic în modelarea identităților colective. Lucrarea re poziționează scena lirică românească ca platformă de mediere, relevantă în contexte marcate de relativism valoric și de presiunea instrumentalizării culturii. Cercetarea clarifică raportul dintre constrângerile instituționale și dinamica receptării publice.

Valoarea aplicativă: se reflectă în trei direcții. (1) Dimensiunea formativă: oferă repere operaționale utile elaborării unor programe de mediere culturală și parteneriate educaționale axate pe consolidarea receptivității publicului. (2) Nivelul instituțional: furnizează un set de fișe analitice și un ghid managerial, ca suport decizional în managementul teatrelor de operă. (3) Planul politico-cultural: propune recomandări ancorate empiric în scopul optimizării politicilor culturale și al re poziționării instituțiilor de profil.

Implementarea rezultatelor: s-a realizat prin publicarea a 8 articole științifice în reviste de specialitate (categoria „A” și „B”) și prin prezentarea de comunicări la conferințe naționale și internaționale. Totodată, teza oferă un set de instrumente (fișe analitice, indicatori și recomandări strategice) și constituie o bază aplicativă utilă practicilor manageriale ale instituțiilor de operă.

ABSTRACT

Ciobanu Liliana. The Axiological Dimension of the Romanian Opera Theatre in the Context of Contemporary Culture. Doctoral Thesis in Arts. Chişinău, 2026.

Thesis structure: annotation, introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography (340 titles), 154 pages of main text (up to the Bibliography), 36 figures, 63 tables, 3 annexes. The results are published in 8 scientific papers.

Keywords: Romanian opera theatre, cultural axiology, identity configuration, reception dynamics, opera audiences, cultural management, multiaxial model, educational dimension.

Field of Research: Arts and Cultural Studies.

Research Purpose: This study develops a theoretical-applied model for mapping and evaluating the axiological dimension of Romanian opera theatre within contemporary culture. The research assesses the impact on cultural identity and societal value configurations, examining the mechanisms through which the operatic phenomenon (as an art form, sociocultural institution, and axiological vector) generates and negotiates value regimes in relation to public reception.

Research Objectives: (1) to establish the theoretical-methodological framework; (2) to examine the evolution of Romanian opera theatre through axiological inflections; (3) to map public reception and managerial strategies within investigated institutions; (4) to investigate the formative role and axiological-educational dimension of the lyric stage; (5) to evaluate cultural identity consolidation by analysing the interplay between institutional policies and public value assimilation; (6) to formulate strategic, empirically grounded recommendations for repositioning the operatic stage in the contemporary sphere.

Scientific Novelty and Originality: • The proposal of a multiaxial theoretical-applied model featuring eight interconnected analytical axes (cultural, axiological, aesthetic, educational, social, ideological, economic, and technological), aligning the conceptual framework with the research toolkit; • A tripartite reconceptualization of the operatic phenomenon: opera as an art form (a synthesis of aesthetic values), the opera theatre as a sociocultural institution (a space for value validation and dissemination), and the operatic field as an axiological vector (the production, hierarchy, and negotiation of values); • The integration of two sets of paradigms: historical-sociocultural and contemporary conceptual-theoretical (addressing resistance to postmodernism and cultural studies) for the axiological analysis of opera; • The elaboration of a methodology for designing interdisciplinary research and evaluating the perceived cultural impact of opera; • The development of a diagnostic system for national opera institutions, generating a framework for participatory policies and managerial tools grounded in a multi-institutional sociological study (N=833, 7 theatres); • The proposal of an interdisciplinary educational model, formulated as a strategic vision derived from audience expectations.

Solved Scientific Problem: The systematisation of the axiological dimension of contemporary Romanian opera and its transposition into observable evaluation indicators. The research transcends purely aesthetic approaches, defining the operatic phenomenon in its triple capacity: as an art form, a sociocultural institution, and an axiological vector. This perspective treats the lyric stage as a space for value negotiation and identity affirmation. By integrating theoretical analysis with empirical data, the study provides essential tools for evaluating cultural impact and substantiating institutional strategies.

Theoretical Significance: The reconceptualisation of opera theatre as an institution with axiological status and educational function. The research integrates key theoretical pillars—the integrative perspective, historical-sociocultural paradigms, and contemporary conceptual-theoretical frameworks—alongside a multiaxial analytical model to substantiate the operatic phenomenon's role in shaping collective identities. The study repositions the Romanian lyric stage as a mediation platform, relevant in contexts of value relativism and cultural instrumentalisation. Furthermore, the research clarifies the interplay between institutional constraints and public reception dynamics.

Applied Value: (1) The formative dimension, providing operational guidelines for cultural mediation programmes and educational partnerships focused on strengthening public receptivity; (2) The institutional level, delivering analytical tools and a managerial guide to support decision-making in opera theatre management; (3) The politico-cultural level, offering empirically anchored recommendations for optimising cultural policies and repositioning relevant institutions.

Implementation of Results: Accomplished through the publication of 8 scientific articles in peer-reviewed journals (categories A and B) and presentations at national and international conferences. Additionally, the thesis provides a set of tools (analytical forms, indicators, and strategic recommendations) and constitutes a practical basis for the managerial practices of opera institutions.

DECLARAȚIE PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII

Subsemnata, Ciobanu Liliana, declar pe propria răspundere că materialele prezentate în prezenta teză de doctorat sunt rezultatul propriilor cercetări și realizări științifice. Sunt conștientă că, în caz contrar, urmează să suport consecințele în conformitate cu legislația în vigoare.

Nume, prenume: Ciobanu Liliana

Semnătura:

CIOBANU LILIANA

**DIMENSIUNEA AXIOLOGICĂ A TEATRULUI DE OPERĂ ROMÂNESC
ÎN CONTEXTUL CULTURII CONTEMPORANE**

SPECIALITATEA: 655.01. CULTUROLOGIE

Rezumatul tezei de doctor în arte

Aprobat spre tipar: 09.04.2026

Hârtie ofset. Tipar ofset.

Coli de tipar.: 2,0

Formatul hârtiei 60x84 1/16

Tiraj 30 ex.

Comanda nr. 18/26

Serviciul Editorial-Poligrafic al USM
Str. Al. Mateevici, 60, Chişinău, MD-2009
e-mail: cep1usm@mail.ru